

skrifvelse till Kongl. Maj:t, rörande befrielse för alla fartyg under nio ny-lästers drägtighet och sex fots djupgående att, vid utklarering till utrikes ort, taga lots och erlägga lotspenningar.

§ 13.

Protokollsutdrag öfver de här ofvan under §§ 3—10 omförmälda beslut justerades.

Sammanträdet slöts kl. $\frac{1}{2}$ 12 e. m.

In fidein

H. Husberg.

Tisdagen den 3 Mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

§ 1.

Föredrogos ånyo och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts nådiga Propositioner:

N:o 25, angående Bruksegaren G. Bernhardts och Hofkamereraren A. Th. Welins ansökning om afskrifning af en Kronans fordran hos dem, i följd af ingången borgenförbindelse;

N:o 26, angående jordafsöndring från underofficersbostället vid Skånska Hussarregementet, N:is 13 och 15 Norra Möinge, för inrättande af en skola i Asmunstorps socken af Malmöhus län;

N:o 27, angående upplåtelse åt Landskrona stad af Kronan tillhörig jord derstädes;

N:o 28, angående afsöndring af jord från majorsbostället Brunna N:is 1 och 2 samt kapitensbostället Tibble N:o 4, vid Lifregementets grenadierkorps, till byggnadsplats för tvänne folkskolehus inom Thorstuna församling af Westmanlands län;

N:o 29, med förslag till utgiftsstater vid Statens jernvägstrafik år 1869;

N:o 30, angående dispositionen för framtiden af den Kronan tillhöriga f. d. Ridderstolpeska egendomen vid Skeppsbron i Stockholm.

§ 2.

Föredrogos ånyo nedannämnda motioner:

N:o 331, af Herr *J. O. Leffler*, om afåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, i fråga om sättet för bildande af lärare vid elementarläroverken.

Hänvisades till Kammarens Tillfälliga Utskott *N:o 1*;

N:o 332, af Herr *Matts Pehrsson*, derom att nu gällande förordningar om skeppsmätning icke må tillämpas rörande fartyg, som äro uppmätta före den 1 Juli 1866.

Hänvisades till Tillfälliga Utskottet *N:o 4*.

§ 3.

Föredrogos ånyo och hänvisades till Stats-Utskottet: Riksdagens Revisorerers berättelse om den år 1867 af dem verkställda granskning af Statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1865, jemte de, i anledning af samma berättelse, infordrade och till Kongl. Maj:t afgifna underdåniga Utlåtanden.

§ 4.

Föredrogos ånyo och bordlades för andra gången: Stats-Utskottets Memorial *N:o 24*, äfvensom samma Utskotts Utlåtanden *N:is 25—29*.

§ 5.

Då Herr Talmannen, i sammanhang med föredragningen af Stats-Utskottets i nästföregående § omnämnda Utlåtanden och under åberopande af den vid sednaste talmanssammanträde uttryckta mening, nu gjorde hemställan derom, att berörda Utlåtanden, som innefattade förslag till reglering af utgifterna under Riks-statens fem första Hufvudtitlar, skulle, i den ordning de här ofvan finnas upptagna, till föredragning hos Kamrarne förekomma Måndagen den 9 i denna månad, begärdes ordet af

Herr Hierta, som yttrade: Jag tager mig friheten att underställa Herr Talmannen och Kammarens Herrar ledamöter en sak af särdeles intresse, och det är handläggningen af Stats-Utskottets Utlåtande med Riksdagens Revisorerers berättelse om Riksgälds-kontorets styrelse och förvaltning, hvilket Utlåtande är att till Kamrarne förvänta om Fredags afton, då det kunde genast bordläggas. Då nu Banko-Utskottets Dechargebetänkande redan längesedan är af båda Kamrarne afgjort, så hemställer jag, huruvida det ej vore skäl att så fort som möjligt föredraga Stats-Utskottets ofvan omnämnda Utlåtande, före statsregleringen, så att val af Fullmäktige i Banken och Riksgälds-kontoret omedelbart derefter kunde föregå. I annan händelse komma dessa val att förrättas omkring trenne veckor efter afgörandet af Banko-Utskottets dechargebetänkande och jag finner icke något skäl till ett dylikt uppskof. Hos Herr Talmannen skulle

jag därför vilja anhålla om proposition, icke att det af mig påpekade ärende bestämdt företages före statsregleringen, utan, för den händelse Utlåtandet inkommer om Fredags afton och då kan bordläggas första gången, det änyo må bordläggas andra gången om Lördag, samt derefter tagas under handläggning före statsregleringen.

Herr Talmannen förklarade, det han visserligen hyste någon betänklighet mot framställandet af proposition om den ordning, hvori ett ännu ej inkommet Utlåtande borde till föredragning hos Kammaren förekomma, men med afseende å de af Herr Hierta anförda skäl ville Herr Talmannen likväl icke vägra en sådan proposition, hvilken alltså, enligt det i Herr Hiertas yttrande angifna förslag, nu framställdes, men af Kammaren med allmänt nej besvarades; hvadan den af Herr Hierta väckta fråga förklarades hafva förfallit.

På sedermera gjord framställning beslöt Kammaren, att föredragningen af Hufvudtitlarne skulle taga sin början nästa Måndag den 9 innevarande månad.

§ 6.

Härefter förekom till afgörande Stats-Utskottets bordlagda Memorial: N:o 38, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om anvisande af särskildt anslag för allmänna arbeten under år 1868 till beredande af arbetsförtjenst åt den i följd af missväxt och dyr tid nödställda befolkningen inom vissa delar af landet;

N:o 39, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om användande af medel, som i Riksgäldskontoret inestå och blifvit anvisade till allmänna arbeten, hvilka icke kommit till stånd.

De i dessa tvänne Memorial föreslagna voteringspropositioner blefvo af Kammaren godkända.

§ 7.

Under erinran om önskvärldheten deraf, att de omröstningar, som, enligt 65 § Riksdags-ordningen, skulle företagas öfver de i Stats-Utskottets Memorial N:is 38 och 39 föreslagna, numera af denna Kammare, likasom förut af Första Kammaren, godkända voteringspropositioner, komme till afgörande så fort ske kunde, hemställde Herr Talmannen, enligt det förslag som blifvit gjort vid sednaste talmanssammanträde, att berörda omröstningar måtte få anställas nästa Måndag den 9 i denna månad, näst förrän de till föredragning samma dag redan bestämda Stats-Utskottets Utlåtanden, angående Riks-statens fem första Hufvudtitlar, företogos till afgörande.

Härvid begärdes ordet af

Herr Friherre Liljencrantz, som yttrade: För min del tror jag att det är skäl att uppskjuta den gemensamma voteringen öfver de olika

beslut, hvaruti Kamrarne stadnat med anledning af frågan om anvisande af medel dels till arbetsförtjenst åt nödlidande, dels för allmänna arbeten, till dess Hufvudtitlarne äro diskuterade och afgjorda, och när denna diskussion börjar redan om Måndag, kan jag icke inse att ett dröjsmål af 3 eller 4 dagar med afgörande af den förstnämnda frågan kan vara för densamma menlig. Deremot är det af stor vigt att, innan man fattar beslut om detta anslag, känna hvad utgifter som tarvas för Hufvudtitlarnes behof och den finansiela ställningen i sin helhet, hvarför jag anser att det icke är skäl att göra någon ändring eller rubbning i den ordning för föredragningen af ärendena, som redan är beslutad, derigenom att Utskottets Utlåtanden om Hufvudtitlarne skola först om Måndag föredragas.

Med anledning af detta yttrande erinrade Herr Talmannen, att Kammaren väl beslutat, att Hufvudtitlarnes föredragning skulle börja nästa Måndag, men att deremot icke något beslut blifvit af Kammaren fattadt derom att de Utlåtanden, som innefattade dessa Titlar skulle sättas främst på föredragningslistan.

Härefter begärdes ordet af

Herr Staaff: I motsats till den föregående talaren nödgas jag på det bestämdaste ansluta mig till det af Herr Talmannen framställda förslaget, då det är af yttersta vigt, att denna fråga varder afgjord med det aldra första. Jag förmår icke fatta den föregående talarens åsigt att det är nödvändigt afgöra Hufvudtitlarne, förr än denna votering kan ske, ty det synes alldeles klart att, genom antagande af en dylik grundsats, vi aldrig skulle komma ur fläcken, och aldrig nå något slut på våra arbeten, då otaliga frågor här förekomma som i mer eller mindre mån sammanhänga med Hufvudtitlarnes reglering. Då ett snart afgörande bör följa på godkännande af voteringspropositionen, yrkar jag att Kammaren, utan hänsyn till Friherre Liljencrantz' förslag, måtte bifalla Herr Talmannens framställning, och det så mycket heldre, som ganska osäkert är när föredragningen af de olika Hufvudtitlarne kan afslutas.

Herr Östman: Äfven jag anser att man bör gå härutinnan till väga, på sätt Talmanskonferensen föreslagit. Det är en känd sak att anslaget är af högsta behof påkalladt, och därför bör ock Riksdagen så fort som möjligt bestämma beloppet deraf. För afhjelpande af nöden komma större arbeten att företagas med understöd af allmänna medel, och det är nödvändigt såväl för Regeringen som för de personer, hvilka ställa sig i spetsen för dessa arbetsföretag, att ju förr desto bättre få veta, huru mycket i hvarje fall kan påräknas, beloppet må i öfrigt blifva antingen högre eller lägre. För att afgöra denna fråga behöfver man, enligt mitt begrepp, alldeles icke afvakta utgången af statsregleringen, hvadan jag yrkar bifall till det af Herr Talmannen framställda förslaget.

Herr Sjöberg: Lika med de tvänne nästföregående talarne anser jag, att denna fråga bör ju förr desto heldre afgöras, ty skall något kunna

uträttas i och för lindring af den nöd, som mångenstädes herrskar i landet, så måste hvad som skall ske ske snart och icke onödigtvis en enda dag dermed uppskjutas. Efter den erfarenhet, vi från sednaste riksdagen, kunna vi väl förutse, att statsregleringen icke hinner afslutas på 3 å 4 dagar, utan att säkert hela nästa vecka dertill åtgår, och kanske till och med en och annan dag i näst derpå följande vecka. Hvad beträffar den öfversigt öfver ställningen, som Friherre Liljencrantz anser sig kunna vinna genom ett uppskof med frågans afgörande, tror jag att Kammarens Herrar ledamöter komma att stå på ungefär samma punkt före och efter handläggningen af statsregleringen, ty antagligen komma de båda Kamrarna att fatta olika beslut i ganska många anslagsfrågor; och då skulle man med lika stort skäl som nu kunna påyrka att frågan uppsköttes, till dess de gemensamma voteringarne om dessa stridiga meningar blifvit afslutade. Att ett anslag för det angifna ändamålet skall utgå är af Riksdagen redan beslutadt, antingen summan blir större eller mindre; och då, såsom jag redan nämnt, jag anser ärendet vara af särdeles brådskande beskaffenhet, anhåller jag, att detsamma, i enlighet med Talmanskonferensens förslag, måtte sättas främst på föredragningslistan till nästkommande Måndag.

Många af Kammarens ledamöter hördes instämma i detta anförande.

Herr Friherre Liljencrantz: Då jag anser frågan verkligen vara af vikt, anhåller jag att i korthet få besvara de inkast, som blifvit gjorda emot min framställning. Om det vore säkert och gifvet att 500,000 R:dr behöfdes för ändamålet, så behöfde man ej dröja med afgörandet af frågan; men då detta icke är afgjort, utan vi måste lämpa oss efter våra tillgångar, så måste jag anse det säkrast att ännu något litet uppskjuta frågans afgörande. Det läser väl icke kunna förnekas, att man har en bättre öfversigt öfver Statsverkets ställning, sedan Hufvudtitlarne äro genomgångna, än förut, och denna öfversigt bör kunna blifva en god ledning vid bedömande af de anslag, som derefter erfordras. Icke heller tror jag, såsom min ärade vän här närmast till venster, att Kamrarna nödvändigt skola stadna i så många olika meningar, som genom gemensamma omröstningar böra slitas, ty jag vill sedan sednaste riksdag påminna mig att dessa voro icke särdeles många eller fordrade flera dagar för omröstning. Då jag för min del icke anser ärendet så brådskande man påstått, något som jag tyckt mig förmärka påyrkas företrädesvis endast af representanterne från de norra länen, yrkar jag fortfarande bifall till min förut gjorda framställning.

Herr Sjöberg: Jag ber endast att få fästa uppmärksamheten derpå, att den näst föregående talarens anförande brast uti följdriktighet i en ganska väsendtlig punkt. Första Kamraren har till det nu ifrågasvarande ändamålet beviljat 500,000 R:dr, denna Kammare endast 200,000 R:dr. Till hvilketdera af dessa två belopp anslaget må komma att bestämmas, är det nödvändigt för Regeringen att snart få veta. Det är visserligen stor skilnad emellan 500,000 R:dr och 200,000 R:dr; men det har jag icke heller förnekat. Jag har endast framhållit nödvändigheten

att anslaget belopp snart bestämmes, på det att det dermed afsedda ändamål icke måtte förfelas. Jag trodde att jag i fråga härom förra gången uttryckte mig tillräckligt tydligt för att icke blifva missförstådd.

Häri instämde flere ledamöter.

Herr Staaff: Det var ej derföre att frågan gäller den ort, jag representerar och hvilken icke kan komma att erhålla mer än en högst obetydlig del af detta anslag, utan helt enkelt derföre att jag ansåg Herr Friherre Liljencrantz' framställning mindre befogad, som jag förra gången begärde ordet.

Hvad är motivet för Herr Friherre Liljencrantz' förslag? Jo, det att, om vi vänta med frågans afgörande till dess Hufvudtitlarne blifvit genomgångna, så veta vi bättre än nu hvad vi hafva råd att till ändamålet anslå. Detta må nu så vara. Men det ligger ju i sakens natur, att precis af samma skäl borde vi då äfven vid anslagen inom Hufvudtitlarne vänta med afgörandet af det ena anslaget, till dess vi bestämt det andra. Vi skulle ju då också kunna säga i fråga om det ena anslaget: om vi i det eller det bland de öfriga anslagen göra en besparing af 300,000 R:dr, så kunna vi bevilja detta. Om man på detta sätt gör det ena anslaget beroende af det andra, så vet jag ej huru man skulle kunna komma till något beslut. Man måste väl ändå göra början med något anslag. På grund häraf och då jag ej funnit något skäl att frångå det af Herr Talmannen framställda förslag, vidblifver jag min förut yttrade mening.

Herr von Troil: Jag begärde ordet med anledning af Herr Friherre Liljencrantz' yttrande att endast representeranter från Norrland förordat sakens skyndsamma afgörande. Jag, som representerar en af landets sydligaste orter, instämmer med Herrar Sjöberg och Staaff, hvilka i mitt tycke klart och tydligt visat, att enahanda förhållande, som Herr Friherre Liljencrantz här framhållit, kan ega rum jemväl i afseende å anslagen inom Hufvudtitlarne. Derjemte tillåter jag mig påpeka, att Kongl. Maj:t särskildt begärt att frågan om detta anslag måtte så skyndsamt som möjligt afgöras, och då det är klart att Kongl. Maj:t i och för nödiga åtgärders vidtagande har angeläget att få, så snart ske kan, veta huru stort belopp, som kan blifva att till de ifrågavarande arbetena använda, yrkar jag bifall till Talmanskonferensens genom Herr Talmannen framställda förslag.

Med Herr von Troil förenade sig åtskillige af Kammarrens ledamöter.

Herr John Ericson: För min del finner jag Friherre Liljencrantz' förslag vara af rätt mycken vikt och väl värdt att beaktas. Det gäller här en stor summa, och vi veta ju ej ännu hvilka anslag vi kunna komma att besluta inom Hufvudtitlarne, vi hafva ju ännu ej ens sett Stats-Utskottets förslag angående de fem sista af dem. Hvad den här omtalade nödvändigheten att skyndsamt bestämma anslaget belopp beträffar, tager jag mig friheten påpeka, att Kongl. Maj:t redan vet att 200,000 R:dr blifvit till ändamålet anslagna, och då det begärda anslaget, enligt hvad Kongl. Maj:ts Proposition utvisar, är ämnadt att användas jemväl för sådana oförutsedda behof, som kunna under detta års lopp uppstå — så

ledes för behof, hvilka för närvarande ännu icke förefinnas — kan jag ej finna någon brådska behöfva ega rum med det slutliga bestämmandet af anslaget belopp. Den summa af 200,000 R:dr, som redan är beviljad, bör vara fullt tillräcklig för de mest trängande behofvens afhjelpande. Jag yrkar därför bifall till Friherre Liljencrantz' förslag.

Herr Friherre Alströmer: Jag kan visserligen ej bestrida Herr Friherre Liljencrantz' påstående, att statsregleringens bestämmande kan utöfva inflytande på denna fråga. Men lika väl kan man ju säga, att bestämmandet af detta anslagsbelopp kan hafva inflytande på statsregleringens uppgörande. I fråga om ett anslag sådant som detta kan en veckas dröjsmål betyda ganska mycket. Dessutom anser jag i allmänhet, att de förslag angående ärendenas behandling, som Talmanskonferensen uppgör, böra följas, i synnerhet då, såsom händelsen är i detta fall, ett sådant förslag rörer båda Kamrarne, ty om Kamrarne stadna i skiljaktiga beslut, måste naturligtvis dessa sammanjemkas, hvaraf åter ytterligare tidsutdrägt blir en oundviklig följd. Då jag dessutom icke kan antaga, att Kongl. Maj:t anser sig kunna företaga någon disposition af detta anslag förr än detsamma belopp blifvit slutligen bestämdt, yrkar jag bifall till Herr Talmannens förslag.

I detta anförande instämde flere ledamöter.

Herr Östman: Jag kan ej finna, hvarföre det vore skäl att i denna fråga gå ifrån den praxis, som man vanligen förut följt, nemligen att vid de gemensamma voteringarne företaga anslagen till afgörande i samma ordning, som den hvari de förut af Kamrarne behandlats, och jag finner det vara så mycket mindre skäl att afvika från denna praxis just vid bestämmandet af detta anslag, som frågan derom tarfvar att afgöras så skyndsamt som möjligt, i stället för att på något sätt försenas. Jag yrkar därför fortfarande bifall till Herr Talmannens förslag.

Herr Wedberg: Då Herr Friherre Liljencrantz synes hufvudsakligen stödt sitt förslag derpå, att vi efter Hufvudtitlarnes genomgående skulle veta hvad vi hade råd att till ifrågavarande ändamål anslå, så får jag säga att jag från början haft den åsigt, att vi egentligen icke hade råd att dertill anslå en enda skilling. Till följd häraf voterade jag för anslaget bestämmande till det lägre beloppet och kommer naturligtvis att hålla mig fast dervid äfven vid den gemensamma voteringen. Då jag ej kan se, att det är af någon vikt, om anslaget bestämmes före eller efter Hufvudtitlarnes genomgående, men finner det af Herr Talmannen framställda förslag rättast, instämmer jag deri.

Öfverläggningen var slutad. På Herr Talmannens, hvar efter annan, derom gjord framställningar beslöt Kammaren, att ifrågavarande voteringar skulle företagas vid början af Kammarens sammanträde Måndagen den 9 i denna månad, äfvensom att näst derefter skulle följa föredragningen af de Stats-Utskottets bordlagda Utlåtanden, som anginge statsregleringen.

§ 8.

Härefter föredrogos ånyo och bordlades för andra gången:

Bevillnings-Utskottets Betänkanden N:o 5 och 6;

Lag-Utskottets Utlåtanden N:o 9 och 10;

Första Kammarens Protokollsutdrag N:o 96;

Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 6) Utlåtanden:

N:o 1, (i samlingen N:o 14);

N:o 2, (i samlingen N:o 15);

N:o 3, (i samlingen N:o 16);

N:o 4, (i samlingen N:o 17);

N:o 5, (i samlingen N:o 18);

N:o 6, (i samlingen N:o 19);

N:o 7, (i samlingen N:o 20);

N:o 8, (i samlingen N:o 21);

Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 4) Utlåtanden:

N:o 1, (i samlingen N:o 22);

N:o 2, (i samlingen N:o 23);

Samma Utskotts Betänkande N:o 3, (i samlingen N:o 24); och

Samma Utskotts Utlåtande N:o 4, (i samlingen N:o 25).

§ 9.

Herr Sjöberg anhöll om ordet, och yttrade: Jag anser mig böra fästa Kammarens uppmärksamhet på ett fel, hvarmed sista arket af det sednast utdelade häftet af Kammarens protokoll är behäftadt. Vid arkets "ombrytning" — såsom det lärer på boktryckarespråket heta — har skett en omkastning, som vållat att sidornas ordningsföljd blifvit origtig. Detta fel upptäcktes af en Kammarens ledamot kort efter häftets utdelande; och det ifrågasattes att genast återtaga de utdelade exemplaren samt åstadkomma nödig rättelse af nämnda fel. Men då redan före detsamma upptäckande flere af Kammarens ledamöter aflägsnat sig och medtagit de exemplar af häftet, som de erhållit, ansåg man lämpligast att låta vid saken tillsvidare bero. Omtryckning af det felaktiga arket har numera egt rum, och detsamma kommer att i förnyadt och felfritt skick utgöra första arket uti det häfte af Kammarens protokoll, som härnäst — efter hvad jag tror om Lördag — varder utdeladt.

§ 10.

På derom gjord begäran erhöll Herr *Sköldberg* 4 dagars ledighet från riksdagsgöromålen från och med den 4 i denna månad.

§ 11.

Anmälades och bordlades:

Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 2) Betänkanden:

N:o 2, (i samlingen N:o 27), i anledning af väckta förslag om ändringar i § 2 mom. 1 af Kongl. Förordningen den 13 Juli 1853, angående fattigvården i riket;

N:o 3, (i samlingen N:o 28), i anledning af väckt förslag om tillägg till 7 § i Kongl. Förordningen af den 13 Juli 1853, angående fattigvården i riket; samt

Samma Utskotts Utlåtande N:o 4, (i samlingen N:o 29), i anledning af väckt förslag om ändring uti 14 och 16 §§ af Kongl. Förordningen angående fattigvården i riket den 13 Juli 1853.

Sammanträdet afslutades kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

H. Husberg.

Onsdagen den 4 Mars.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Protokollet för den 26 nästlidne Februari samt protokollsutdrag rörande de beslut, som fattades vid sammanträdet den 3 i denna månad, upplästes och godkändes.

§ 2.

Herr Siljeström fick ordet och yttrade: Då föredragningen af Hufvudtitlarne snart förestår, vågar jag till Kammaren hemställa, huruvida Kammaren icke skulle anse lämpligt att föredragningen häraf sker med någon mindre skyndsambhet än hvad förhållandet var sistlidne riksdag. Då Kammaren har sammanträde både för- och eftermiddag, dag efter dag, så är det i sanning svårt att hinna sätta sig in i dessa ärenden, som dock, med afseende å deras stora betydelse, icke nog kunna prövas. Än mindre tillåter tiden att från vederbörande embetsverk förskaffa sig de upplysningar, som man skulle kunna finna nödiga. Väl är det santt att man på förhand kan studera Hufvudtitlarne, men hittills hafva blott fem Hufvudtitlar inkommit, och är det i allt fall svårt att under någon längre tids mellanrum behålla dem i minnet. Jag vågar därför hemställa, om det icke skulle vara lämpligt att under behandlingen af statsregleringen Kam-maren sammanträdde allenast under förmiddagarna eller hvarannan dag, hvarigenom ärendenas behandling helt säkert skulle vinna i grundlighet hvad som möjligen förlorades i tid. Sistförflutna riksdag var anledning att så vidt möjligt påskynda arbetet, emedan det problemet då förelåg att lösa, huru man skulle kunna inom föreskrifna tiden afsluta riksdagen, men nu, då sådant skäl icke förefinnes, enär vi med afseende å arbetets fort-